
Univerza varuje mesto, mesto univerzo povezuje

Author(s): Tadeja ZUPANČIČ STROJAN

Source: *Urbani Izziv*, december 1998, Vol. 9, No. 2, Urbanizacija in varstvo okolja / Urbanisation and Environmental Protection (december 1998), pp. 75-83

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180097>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This content is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

JSTOR

Tadeja ZUPANČIČ STROJAN

Univerza varuje mesto, mesto univerzo povezuje

Varovanje mestnega prostora pomeni ohranjanje identičnih mestotvornih prostorsko-vsebinsko-socialnih entitet in povezav med njimi. Ena bistvenih je univerza kot integralni del mesta. Po drugi strani pa je mesto univerzitetna izkušnja. Njuna socialna in prostorska ločenost pomeni odsotnost kompleksnosti. Integralni razvojni model je torej prava identifikacija za institucionalizirano ustvarjalnost skupnosti univerze, ki potrebuje izziv kompleksne skupnosti mestnega okolja, za katerega ustvarja. Istočasno pa integralni mestno-univerzitetni razvoj varuje in bogati tudi prostor mesta. Poleg izobraževalne in prostorske vloge igra univerza tudi simbolno, socialno, obredno, ekonomsko, politično in kulturno vlogo v mestnem okolju, še posebej v javnem prostoru mesta. Preplet univerzitetne oziroma mestne populacije tudi v mestnih stanovanjskih področjih pa omogoča bogastvo celovitega oziroma trajnostnega razvoja mestnega prostora.

1. Uvod

Varovanje mestnega prostora pomeni ohranjanje identičnih mestotvornih prostorsko-vsebinsko-socialnih entitet in povezav med njimi.

Univerza je integralni del mesta, sodi celo v hierarhični vrh mestotvornega bistva. Mesto pa je po drugi strani univerzitetna izkušnja. Njuna socialna in prostorska ločenost pomeni odsotnost kompleksnosti. Integralni razvojni model je torej prava identifikacija za institucionalizirano ustvarjalnost skupnosti univerze, ki potrebuje izziv kompleksne skupnosti mestnega okolja, za katere-

ga ustvarja. Istočasno pa integralni mestno-univerzitetni razvoj varuje in bogati tudi prostor mesta.

2. Cilji

Cilji preučevanja univerzitetno-mestnih prostorskih sklopov naj tako na splošni kot tudi na konkretni ravni obsegajo:

- ugotavljanje značilnosti univerze;
- spoznavanje razmerja povezanosti oziroma odvisnosti med univerzo in mestom (ki označujejo njeno bivanje v mestnem prostoru);
- primerjanje posameznih prostorskih sklopov in analitično spoznavanje razvojnih značilnosti tipov teh razmerij;
- vrednotenje prednosti posameznih tipov po določenih kriterijih oziroma merilih, ugotavljanje pogojev za razvoj aktivne, inovativne univerze;
- preverjanje ugotovitev v konkretnem primeru (Ljubljane) z oblikovanjem razvojnega modela in njegova umestitev v širše prostorsko-bivanjske okvire;
- ocenjevanje prednosti razvojnega modela po izbranih kriterijih oziroma merilih;
- določitev realnih izhodišč za načrtovalsko prakso varovanja identičnih povezav med univerzo in mestom.

3. Univerza

Organizem univerze pomeni skupnost iskalcev resnice, družbeno priznan sistem organizacije znanja, ki se materializira v prostoru povezav. Iz vrste nasprotij med izvorno univerzalnostjo in znansstveno specializiranostjo izhaja tudi kompleksnost njenih prostorskih danosti in potreb.

Razmerje med univerzo in mestom

Univerza je ena izmed mestnih vsebin, ki mesto soustvarja. Vsebuje in hkrati tvori skupno, javno in privatno raven mesta, bogat sloj mestnih komunikacij, institucionalno pa sodi v vrh hierarhične strukture mesta. Čeprav je v prostorski kompleksnosti podobna mestu, ki lahko igra njeno vlogo, univerza ne more odigrati vloge celotnega mesta. Opredelitev „univerzitetnosti“ mesta pa je najbolj nedvoumna, kadar univerza prevladuje kot socialno, naravno in kulturno okolje v prostoru mesta.

Nujni pogoji za nastajanje pomembnih aktivnih, inovativnih univerz

Brez lastnega prostora se skupnost univerze sploh ne more oblikovati, brez njegove razpoznavnosti pa se ne more istovetiti z njim. Prostor umestitve mora razcvet univerzi omogočiti, da lahko pričakuje vzajemni pozitiven vpliv.

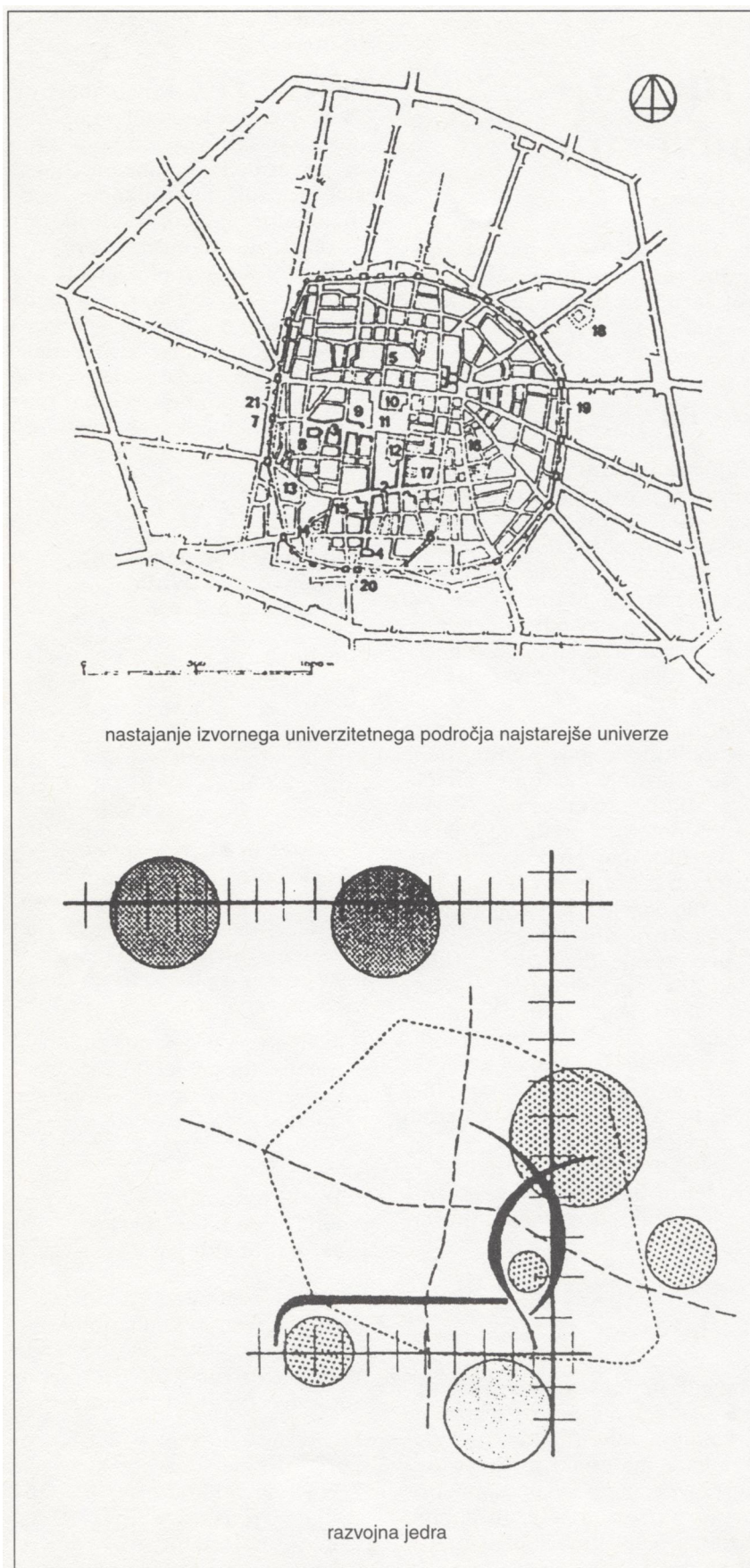
V prostor in čas vkoreninjena odprtost vodi v hierarhično celovito bogastvo ponudbe in izbora. Enotnost različnosti omogoča razpoznavno raznovrstnost. Izzivalnost prostora pa spodbuja človekovo ustvarjalnost.

H kvaliteti pa prispevajo tudi prostorske podrobnosti, ki kažejo hitro spreminjive in nepredvidljive razmere v prostoru in času.

Kriteriji in merila za ocenjevanje izjemnosti prostorskih sklopov

Predmete vrednotenja lahko združimo na treh ravneh: kontekst prostora univerze, razmerja do njega v časovnem okviru in znotraj univerzitetnega prostora.

- Kriterije oziroma merila za preučevanje, klasifikacijo in načrtovanje lahko strnemo v štiri sklope vprašanj: o legi, vsebinskem, materialnem in pomen-skem razmerju med univerzo in mestom.

Slika 1: Mestna univerza – **Bologna**

- Raznovidna vsebina zahteva raznovidno materialno, objektno-tipološko in organizacijsko strukturo oziroma sistem.
- V prostoru mesta se lahko v polnosti izraža le z odprtostjo. Bogastvo ponudbe izhaja iz mešanja vsebine javnega prostora in zazidave. Tudi arhitekturni elementi odprtosti in trajnost dejavne vloge univerze v življenju mesta prispevajo k odprtosti. Področje, v katerega se napotimo le z določenim namenom, ne pa tudi ob drugih, slučajnih poteh, je izolirano.
- Afinitetnost znotraj univerze omejujejo prostorsko-časovni okviri dejavnosti glede na različno naravo potrebnih povezovalnih medijev (prostorskih, informacijskih). Upoštevanje afinitetnosti z mestno infrastrukturo pa pomensko marsikdaj prevlada notranje zveze.
- Materialno-prostorsko razmerje med univerzo in mestom obsega tako likovno-prostorski kot tudi tehniški vidik.
- Pomenski vidik poleg znanstveno-posredovalne in prostorske vloge osvetljuje tudi ekonomsko, filozofsko, prostorsko-sociološko in ekološko-psihološko. Ta se v prostoru mesta kaže v pomenu prepleta materialne, institucionalne in personalne infrastrukture, ki izhaja po eni strani iz zahtev univerze po hierarhični celovitosti in raznovrstnih koherencah, po drugi pa iz ponudbe okolja s prevladujočo individualnostjo razmerij, ki vodi v enakovrednost univerzitetnih prostorov.
- Prisotnost univerze v mestnem okolju pomeni njen intelektualni vpliv na razvojno strategijo mesta, njeno raziskovalno in inovativno soudeležbo v mestnem življenju. Javno življenje univerze (predavanja, objave, predstavitve) s kulturno in umetniško produkcijo v socialno-kulturnem prepletu mestnega prebivalstva deluje vzgojno. Ne nazadnje pa infiltriranost socialne populacije univerze v stanovanjskem spletu mesta pomeni bogastvo celovitega razmerja trajnostnega razvoja.

- Vprašanje je, ali je sploh mogoče razvijati sklenjen, izoliran organizem univerze, ne da bi porušili njene temeljne koherence kot prednosti tako za univerzo kot za mesto.

4. Razvojne značilnosti tipov razmerij med univerzo in mestom ter njihove prednosti

Umestitveni razvoj univerze se začne v 11. stoletju v Bologni z univerzo kot hišo v mestu (oziroma v njegovem področju javnih funkcij), ki se razvije v področje mesta na mestu, v prepletu z mestom, in se šele ob kolonialnem izvozu umakne ob mesto. Funkcionalistična zgostitev pomeni njeno homogeno umestitev kamorkoli, le možnost prepleta je izključena. Iskanje korenin pomeni ponovno vključevanje marsikje izgubljene možnosti. Zato je temeljna ločnica izjemnih univerz kulturno-geografska: evropska in ameriška. Obstajata dva tipa: mestna univerza in kampus, slednji pa v različicah „akademske vasi“ in mestnega kampusa. Mešanje tradicij v času internacionalizacije povzroči amerikanizacijo Evrope. Zaradi tega dostikrat naletimo na hibridnost. Razlika med tipoma je razvidna že iz razsežnosti zgolj univerzi namenjenega zemljišča.

Mestna univerza

Mestna univerza (Bologna, sl. 1¹, Oxford) je (lahko) vsestransko intenzivno povezana le s socialno, naravno in kulturno bogatim kontekstom in je izjemna že zaradi njegove izjemnosti.

Sestavi nastajajo sočasno (Dunaj) ali pa razvoj univerze sledi razvoju mesta (Benetke). Delujeta vzajemno in težita k dinamičnemu ravnotežju rasti in povezanosti.

Razmerja univerze se dosledno podrejajo afinitetam z mestno infrastrukturo.

Njena umestitev je določena s komunikacijskim(-i) vozliščem(-šči) mesta.

Vsebinsko-prostorski preplet omogoča odprtost. V težnji k zgoščanju v jedra nastaja hierarhični sistem prostorsko-časovnih okvirov glede na različne medije povezav. Zato so neposredne povezave univerze z mestom enakomerno razporejene. Možna je tudi prostorska in časovna racionalizacija rabe prostora.

Spoj materialno-prostorske infrastrukture se kaže tako v prepletu komunikacij in objektov, kot tudi v pojavnem, estetskem in morfološkem prepletu. Univerza raste z upoštevanjem možnosti, ki ji jih mesto ponuja (Urbino).

Značilen je lokalni pomen univerze in preplet njenega simbolnega bogastva z mestnim (Bologna).

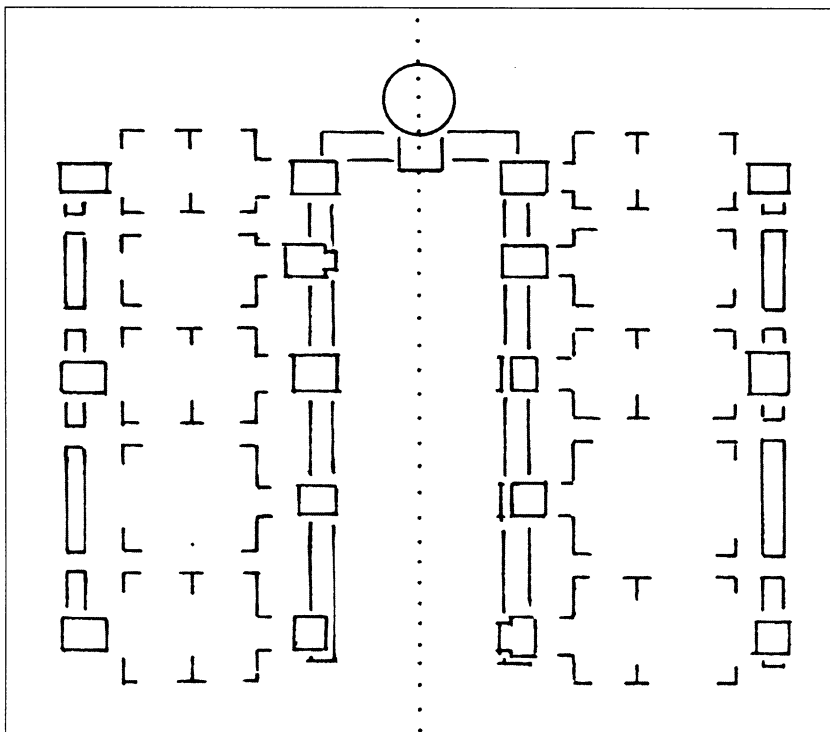
Institucionalna in personalna prevlada univerze često botruje tudi prostorski v celotnem mestu (v „univerzitetnem mestu“) ali v njegovem področju in se jasno kaže bodisi v harmoničnem spoju

(historični del Urbina) bodisi v usklajenih prostorskih nasprotjih (Coimbra).

Personalno raven odlikujejo številne možnosti stikov. Prav bivanjski stik s prostorom univerze pa omogoča njeno razpoznavnost. Univerzitetnemu področju mesta dajejo študenti močan, svojstven pečat (Latinska četrt v Parizu).

Kampus: „akademska vas“, mestni kampus

Kampus uteleša ameriško tradicijo, transformacijo evropske glede na številne družbeno-prostorske silnice konteksta. V nujnosti oblikovanja obvladljivih središč se v anonimnem kontekstu razvijejo avtonomni, relativno samozadostni „idealni“ univerzitetni organizmi. Kampus lahko zasledujemo v izvorni različici „akademske vasi“ (Virginia, sl. 2)² in v kompromisni, a vsebinsko prečiščeni, izrazito mestni izpeljanki (Harvard, slika 3³; Philadelphia). Velik poudarek velja naravnemu okolju.

Slika 2: Kampus – „akademska vas“ – University of Virginia (Charlottesville): idealna zasnova

Sorazmerna neodvisnost kampusa in mesta se kaže v statičnosti razmerja njune rasti in povezanosti.

Notranje povezave univerze vsebinsko kompleksnih kampusov povsem prevladujejo zveze z mestom.

Takšno univerzo lahko umestimo kamorkoli: v prostor z drugimi javnimi funkcijami mesta in s številnimi stanovanjskimi možnostmi (mestni kampus) ali v prevladujoče naravno okolje predmestij ali zunajmestnih prostorov („akademsko vas“), le možnost prepleta z grajenim tkivom je izključena.

Vsebinska zaprtost omejuje racionalizacijo uporabe prostora v interne okvire. Homogenost botruje

siromašnosti ponudbe, kar povzroča mestu obremenjujočo koncentracijo prometnih tokov. Prostorsko-časovni okviri so sicer preprosto dosegljivi, toda vztrajanje pri notranji enovitosti dejavnosti, ki ne sodijo skupaj, povzroča preseganje teh omejitev. Afinitete z mestno infrastrukturo so pri vsebinsko kompleksnih kampusih zanemarljive (izjemni so le delni kampusi, ki se razvijajo prav zaradi teh afinitet).

Prostorska nagnjenost k totalitarosti reda je združena s ponotranjenostjo materialne infrastrukture (izjema je le javni prostor v rastočih kampusih) in z morfološkim ločevanjem; okoliščine v prostoru mesta kampus slabo izkorišča ali pa sploh ne. Nagnjen je torej k utopičnosti.

Pomenska raven odkriva internacionalno usmeritev, prostorsko in simbolno neodvisnost kampusa. Stika zaznave ni, saj prevladuje personalna segregacija. Izjema je le kampus s prepletom javnega prostora zaradi vzpostavljanja prostorskega vozlišča v anonimnem kontekstu.

Sklenemo lahko, da so za rast vsakega posameznega tipa potrebni pogoji prostora, časa (obdobja enkratne intervencije ali rasti skozi čas) in družbe.

V hierarhičnem mestu celovitosti, ki raste z rastjo družbe skozi čas, se v sočasni rasti z mestno (ali počasnejši) razvije mestna univerza (delni kampus le v izjemnih pogojih in zahtevah). V hitrejši rasti v primerjavi z mestno se razmerja celovitosti porušijo in nastane povsem izolirani kampus.

V hitro rastočem mestu z nevtralnno, anonimno mrežo komunikacij in zazidave je razmislek skupnosti o hierarhičnem oblikovanju obvladljivih središč zaradi same hitrosti rasti onemogočen. Če univerza raste enako hitro ali počasneje kot mesto, se razvije mestni kampus v vsaj delnem prepletu javnega prostora. V prehitevanju mestne rasti pa lahko nastane le popolnoma izolirani kampus.

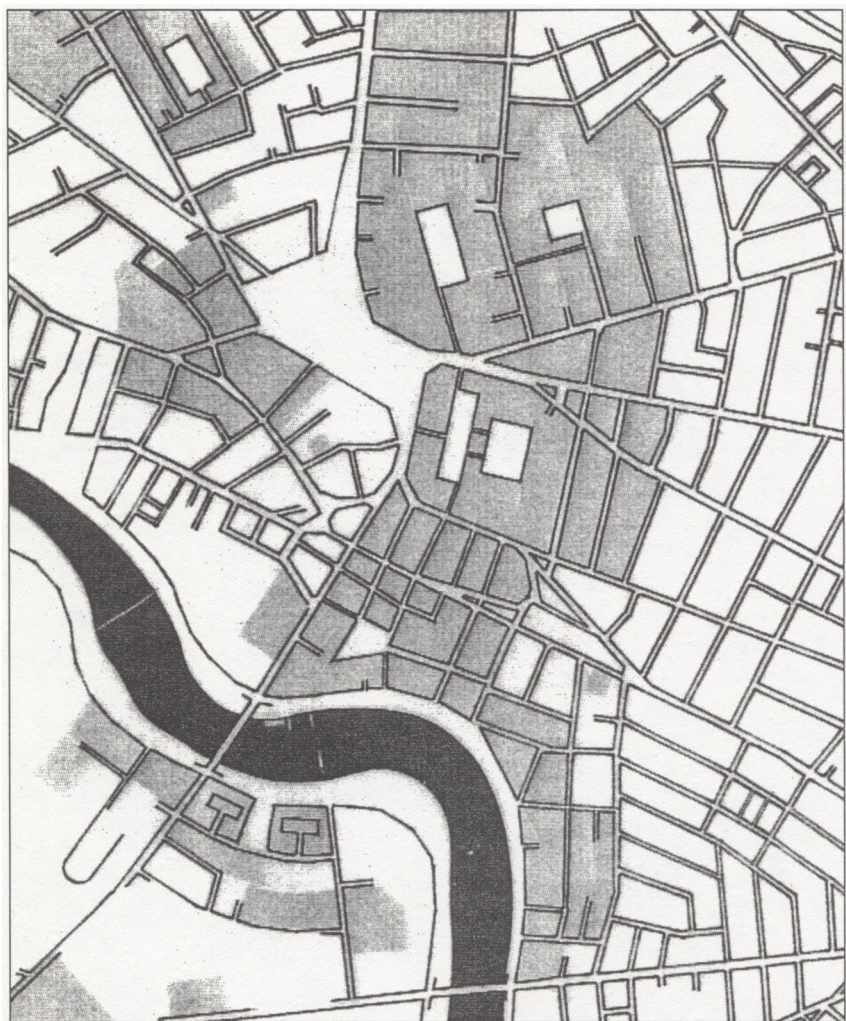
V zunajmestnem prostoru univerza vedno prehiteva mestno rast, zato nastane izolirani kampus.

Opredelitev za integralnost

Ugotovitve o pomenu pogojev prostora, časa in družbe za nastajanje obravnavanih tipov vodijo k opredelitvi za neposredno povezanost s kulturnim izročilom prostora univerze in mesta. Gotovo pa je tip mestne univerze v primerjavi z njegovo transformacijo (kampusa) vsestransko bistveno bogatejši.

Kakšna usoda čaka **mestno univerzo**?

V tradicionalnem smislu jo bo zagotovo delila z usodo mesta, s ka-

Slika 3: Mestni kampus – **Harvard** University (Cambridge, Massachusetts): razrasli organizem

terim je prepletena. V izvornem pomenu lahko umre celo prej, ob tem pa prevzame kakšno drugo, neuniverzitetno podobo. Njena informacijska narava pa jo hkrati rešuje prostorskih spon in ji daje trdoživost.

Tudi **kampus** moramo predvideti kot možnost v posebnih pogojih glede na afinitete okolja.

5. Prednostni kriteriji in merila za preučevanje in načrtovanje prostora univerze in mesta

Odločitev za realno usmerjanje nepredvidljivega procesa rasti pomeni zavrnitev utopičnega pojmovanja načrtovanja v nespremenljivi definiranosti preveč določene celote ali delnih celot prostora.

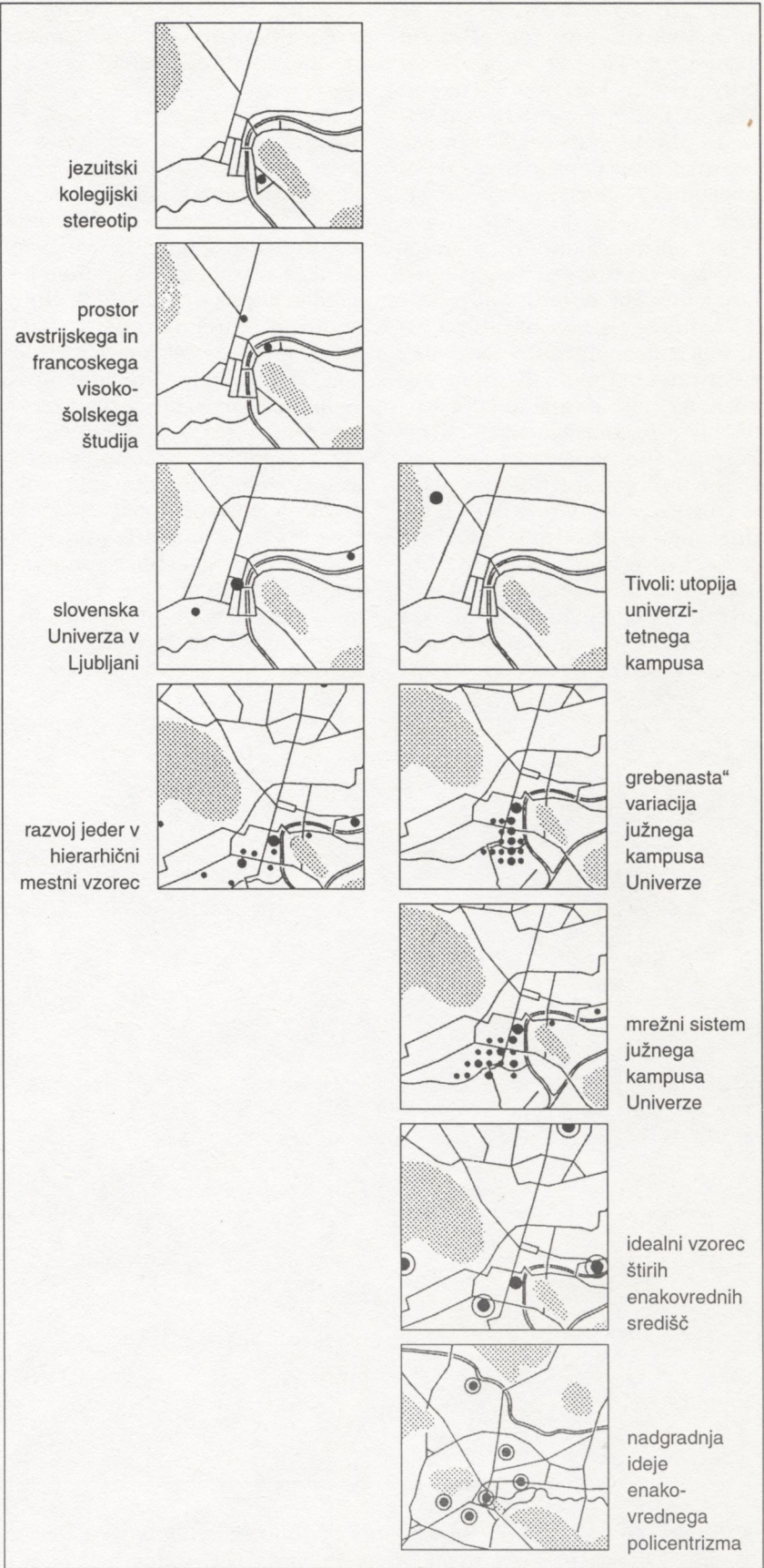
Opredelitev univerze kot prostora dvojnosti (glede na afinitetnost in naravo povezav) vodi v usmeritev k integralnosti, k upoštevanju raznovrstnih potreb dejavnosti in ponudbe ter zahtev okolja.

Načrtovanje je torej vzpostavljanje ravnotežja rasti, temeljni kriteriji pa so: povezanost, odprta prepletenost univerze s celovitostjo njenega bivanjskega okvira s pogoji prostora, časa in družbe.

6. Razvojne značilnosti ljubljanske Univerze

Ljubljanska posebnost prostora in družbe nas opozarja, da znanih kvalitetnih modelov ni mogoče dosledno posnemati (sliki 4, 5)⁴.

Visokošolske dejavnosti se razvijajo ob komunikacijskih vozliščih mesta. To velja tako za prostor jezuitskega kolegija, avstrijski licej, francoske šole, kot tudi za institucije slovenske Univerze (leta 1919: humanistično-družboslovno področje, tehnika in medicina). Izbor prostora glede na možnosti in afinitete z mestno infra-

Slika 4: Ljubljana – prostorski razvoj

Slika 5: Ideje o korenitih razvojnih posegih

strukturo se vse do druge svetovne vojne nadaljuje z zgoščanjem dejavnosti. Plečnik je predlagal univerzitetni kampus v Tivoliju prav zaradi njegove neuresničljivosti: da bi obvaroval vznožje Rožnika pred pozidavo. Po vojni zasledimo za Bežigradom nov zametek družboslovja, ki sledi ideološko oziroma politično obarvanim tendencam selitve središča Ljubljane proti severu. Kot pritiutež temu dogajanju, hkrati pa tudi kot zapoznili odsev evropske izobraževalne ekspanzije in kot odziv na velik porast števila študentov družboslovja, se v sedemdesetih letih na Katedri za urbanizem ljubljanske Šole za arhitekturo pojavijo številne ideje uporabe abstraktnih, idealnih shem Univerze, ki pa manj upoštevajo konkretne danosti. Poleg favoriziranega južnega kampusa je predlagano tudi nadaljevanje težnje k štirimsrediščem. Načrt

„Ljubljana 2000“ povzema in nadgrajuje idejo jasnega, enakovrednega policentrizma.

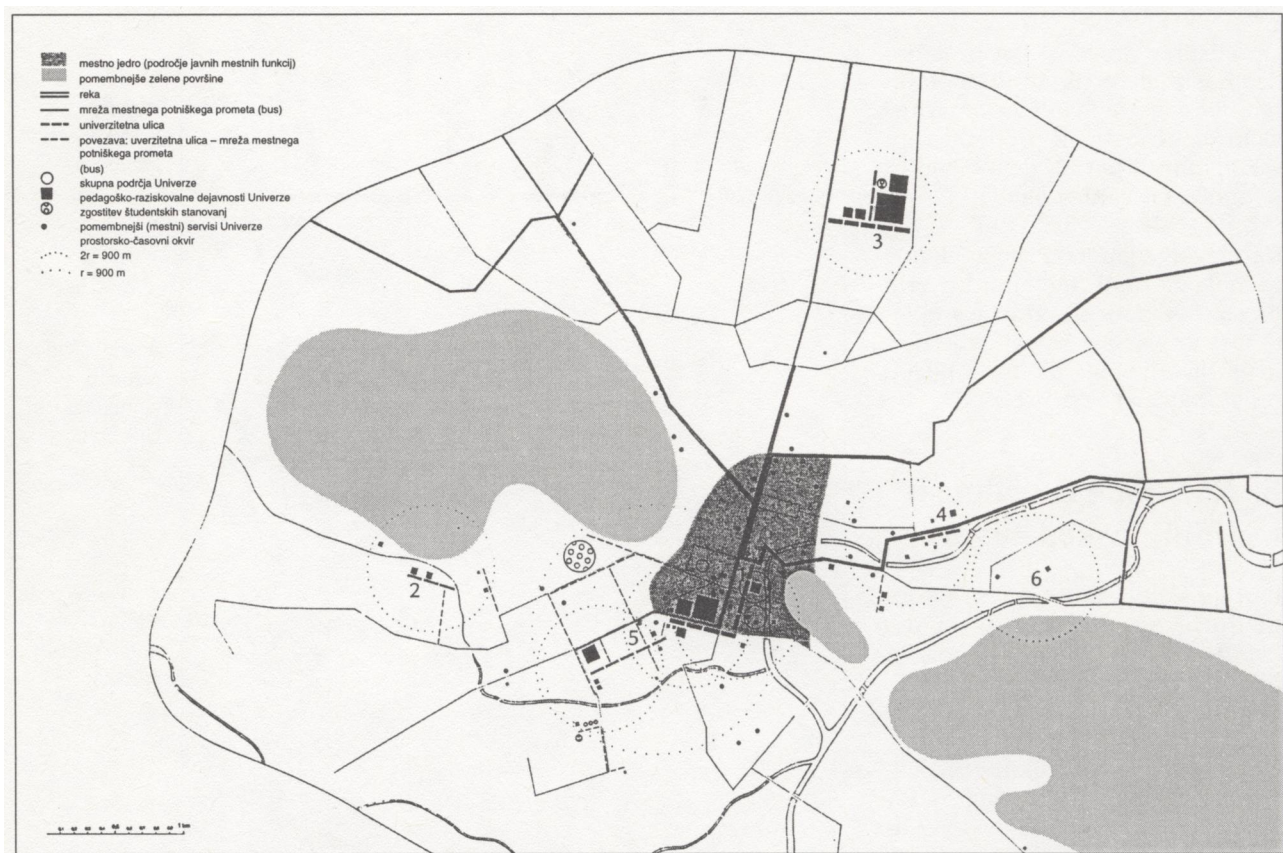
Stanje

Nepravilna struktura prekrivajočih se različnih vzorcev ljubljanske Univerze očitno ni rezultat totalnega planiranja, ampak je posledica razvoja (slika 6)(5). Kljub temu pa je iregularnost le navidezna: posamezne poteze posedujejo svojo lastno racionalnost, geometrijo in arhitekturni izraz. Svojevrstni organski členi nastajajo po pravilih oblikovanja lastne celote. Poleg zametka športnega središča je izrazito področje medicine ob Zaloški cesti, uprave in knjižnic ob Vegovi ulici, humanizma in tehnike ob Aškerčevi cesti in Jamovi ulici ter biotehnike pod Rožnikom. Tudi v začetnih fazah izjemno družboslovno jedro se da-

nes podreja enakim pravilom rasti. Vse delne celote se opirajo na infrastrukturno ponudbo, ki jo ustvarja celotno mesto: **mesto povezuje Univerzo**. Posamezni deli pa mestno ponudbo dopolnjujejo z interno (prometne poti, trgovine, gostinstvo, stanovanja študentov...). Univerzitetno-mestne ulice (z izjemo družboslovja) se oblikujejo vzporedno s pomembnimi mestnimi osmi javnega transporta. Javni prostor Univerze je torej prostor mesta. Tudi zazidava se v veliki meri prepleta z mestno.

Mestna prostorska struktura dobiva z univerzitetnimi zgostitvami (s pomočjo medsebojne odprtosti) svojo vsebinsko označitev in personalno tipiko.

Znotraj ploskovnega mestnega nastane linearni vzorec poudarjenih sekvenčnih osi univerzitetnih

Slika 6: Dejanski razrast šestih jeder ob univerzitetnih ulicah; študija tipov univerzitetnih središč v prostorsko-vsebinskem razmerju med univerzo in mestom se zaključuje z razvojem aplikativne matrice ljubljanske Univerze, ki kaže najbolj atraktivne možnosti razvoja prav z ohranjanjem in dopolnjevanjem razpoznavnih prostorskih mestno-univerzitetnih celot

delov (polov Univerze in povezav med njimi), ki kaže svojstveno hierarhijo v mestni mreži, ta pa je z njo vrednostno opredeljena.

Možnosti vsebinsko-prostorskega ravnovesja v Ljubljani

Če preverimo splošno znani alternativni glede na konkretne razmere, je nerealnost katerekoli različice kampusa univerze kot celote povsem očitna. K sklenjeni podobi težeči vzorec mestne Univerze namreč kaže vrsto prostorskih možnosti (slika 7)⁶, ki jih omejujejo le prostorsko-časovni okviri dostopnosti v okviru posameznih jeder. Ta vzorec, ki ga pogojujejo zakonitosti razvoja in odzivanje na konkretne potrebe, teži h globalni viziji ravnovesja postopne rasti in sklenjenosti celote in delnih celot mesta in Univerze.

Delne celote mestne univerze se večinoma oblikujejo kot mestni tip. Toda nekatere dejavnosti zahtevajo specifične prostorske pogoje. Primerjava dveh značilnih, afinitetno nastalih predstavnic različnih tipov (tehniška mestna univerza in biotehniška „akademska vas“) nakazuje potrebo po upoštevanju pogojev in potreb posameznih dejavnosti Univerze v razmerju do mestnih.

Razmislek o Ljubljani lahko zaključimo s sledečimi ugotovitvami:

- Pričakovanja (teze) so izpolnjena z utemeljitvijo, da je prostor ljubljanske Univerze lahko trajni izziv ustvarjalnosti le ob upoštevanju razvojnih pogojev. Ne le za Univerzo, tudi za mesto veljajo temeljne zakonitosti rasti in povezanosti: postopnost, prostorska sklenjenost, prepletenost in odzivanje na pogoje.
- Temeljno načrtovalsko vodilo je vsekakor opredelitev za integralnost.
- Omejiti rast univerze in mesta ne moremo, lahko pa zaviramo ali pospešujemo zelene usmeritve. Spodbujamo lahko delitev dela mesta že oziroma šele takrat, ko ogroža notranjo in zunanjo celovitost. Zato je potreben natančen študij notranje

strukture in vsebine enot kot samostojnih in povezanih celot, ki ostaja bodočim prizadevanjem. Tako bo tudi mestna entiteta deležna kvalitativne dopolnitve z univerzitetnimi ustanovami.

- Posamezna konkretna vprašanja je potrebno reševati sproti, zato osvetljujemo le vizijo hierarhične celovitosti, brez katere reševanje posameznih problemov ne more težiti k ravnovesju med delom in celoto mesta.

7. Ugotovitve

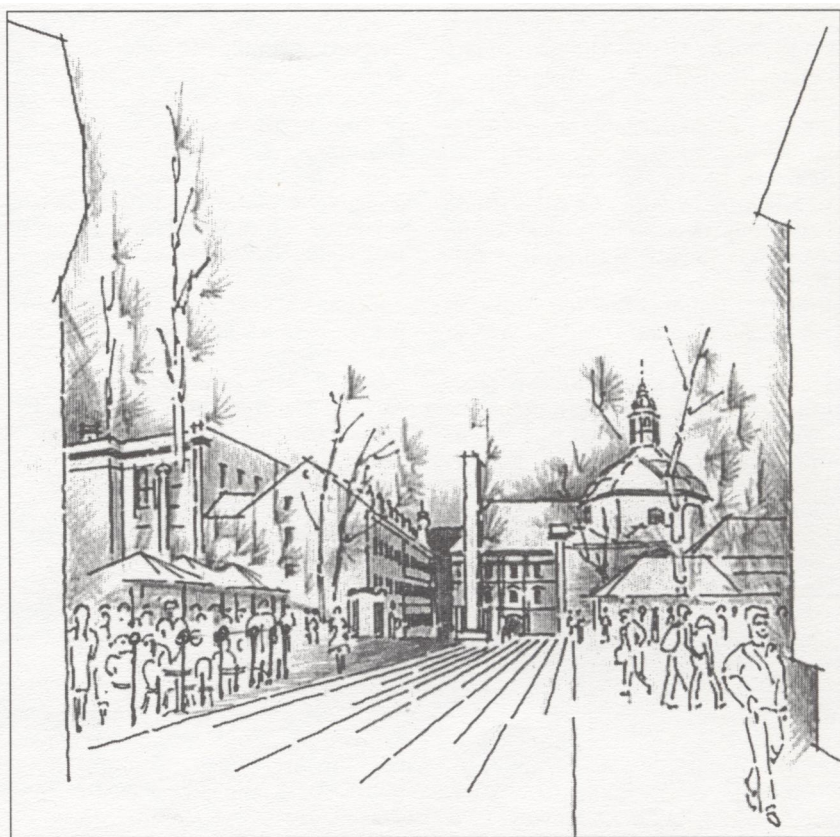
Le razpoznaven prostor lahko pomaga ohraniti neposredni stik med iskalci in posredniki znanja ter izkustva, s tem pa tudi idejo univerze. V prostoru mirnega sanjarjenja si lahko človekova ustvarjalnost le oddahne. Sodobne teorije urbanističnega načrtovanja (C. Alexander, G. de Carlo, A. B. Jacobs...) in naše ugotovitve potrjujejo tezo, da potrebuje univerza izziv kompleksne skupnosti prostora in družbe. Trajnost tega izzi-

va univerzi se ne skriva v laboratorijsko izoliranih umetnih zasnovah najrazličnejših meril, ampak le v mestotvornem kooperativnem procesu postopno usmerjene ali pospešeno zrasle in prepletene celovitosti, ki teži k dinamičnemu ravnovesju med rastjo in koherenco dela in celote mesta.

Namesto ločevanja načrtovanja univerze in mesta, ki je značilno za večino dosedanjih projektnih modelov, ju združujemo, hkrati pa ne zanemarjamo posebnosti univerzitetne skupnosti. Ob številnih dilemah o razvojnih vzorcih je opredelitev za integralno mestno matrico gotovo izziv vsem načrtovalcem univerzitetnih ubikacij.

Spoznanja o medsebojnih razmerjih univerze in mesta ne glede na priznavanje pomena posameznih kriterijev tvorijo logična in realna izhodišča za načrtovalsko prakso.

Asist. dr. Tadeja Zupančič Strojani, univ. dipl. inž. arh., Fakulteta za arhitekturo, Univerza v Ljubljani

Slika 8: Mestno-univerzitetni javni prostor

Viri slikovnega gradiva

- 1 U. Hempel idr. (1969), 26 – G. Praderio idr. (1990), 3.
- 2 P. V. Turner (1984), 77 (shematizirano).
- 3 F. Vigier & C. D. Norton (1985), 101 (shematizirano).
- 4 Sheme so prirejene po različnih virih: B. Korošec (1991), 31 – ibid., 110, 111 – ibid., 152, 153 – Prostorski razvoj Univerze v Ljubljani (1973) – J. Plečnik (1928) – Prostorski razvoj Univerze v Ljubljani – ibid. – L. Bavcon & E. Ravnikar (1974), str. 5, 6 – B. Gaberščik (1981).
- 5 T. Zupančič Strojani (1997), 133.
- 6 Ibid., 147.

Viri in literatura

Abercrombie, N. & Cullen, I. & Godson, V. & Major, S. & Timson, L. : „The University in an Urban Environment, A study of activity patterns from a planning viewpoint“, London: (The Joint Unit for Planning Research, University College London & The London School of Economics), Heinemann, 1974.

Alexander, C. & Neis, H. & Anninou, A. & King, I.: „A New Theory of Urban Design“, zv. 6, New York & Oxford: Oxford University Press, 1987.

Alexander, C. & Neis, H. & Hosoi, H. & C.S.E. Japan: Battle: The history of a Crucial Clash between World-System A and World-System B, Construction of the New Eishin Campus / „The Japan Architect“, zv. 60, št. 340, avg. 1985, str. 13 – 25, 32 – 35.

Architecture urbaine, La ville Urbino / „Techniques & Architecture“, tema: Les tours, št. 372, jun.-jul. 1987, str. 120 – 134.

Birks, T.: „Building the New Universities“, Newton Abbot: David & Charles, 1972.

Boekemann, D.: „Gebäudestruktur und räumliche Organisation der TU – Wien: zur Dringlichkeit fuer Stadt- und Regional-forschung der Oesterreichs Hochschulen, Befunde eines internationale Simposiums“ (neobjavljeno delo), Wien: Institut fuer Stadt- und Regionalforschung der Technischen Universitaet Wien, 1989.

Castells, M.: „The Informational City, Information Technology, Economic Restructuring, and Urban-Regional Process“, Oxford: Basil Blackwell, 1989.

Carlo, G. De: The University Centre, Urbino / Lasdun, D. & Alexander, C. & De Carlo, G. & Erskine, R. & Shalev, D. & Foster, N. & Martin, L. & Smithson, A. in P. & Stirling, J. & Utzon, J.: „Architecture in an Age of

Scepticism“, New York: Oxford University Press, 1984, str. 50 – 72.

Davey, P.: Roworth, D. & Slessor, C. & Dawson, J. & Ashenden, M. (ur.): Schools for thought, The importance of making inspiring places for education / „The Architectural Review“, tema: Education, zv. CXCIV, št. 1158, avg. 1993, str. 15.

Dober, R. P.: „Campus Planning“, New York: Reinhold Publishing Corporation, 1963.

Dober, R. P.: „Campus Design“, New York & Chichester & Brisbane & Toronto, Singapore: John Wiley & Sons, Inc., 1992.

Franke, H.J. & Hermann, M. & Janssen, H. & Uhlig, K.: „Hochschulplanung und Stadtentwicklung – Eine Erhebung in 60 Hochschulstaedten“, Berlin: Deutsches Institut fuer Urbanistik & Deutscher Staedtetag, 1977.

Gabrijelčič, P. & Gabrovšek, J. & Garzaroli, M. & Gerič, T. & Janša, T. & Kobe, J. & Pollak, V. & Poženel, D. & Vitežnik, J. (ur.): „Združenje visokošolskih zavodov Maribor, Projekt nove univerze 1“, interna publikacija, Ljubljana, 1972.

Gilbert, E.W.: „University Towns“, Sussex, 1962.

Hempel, U. & Jockusch, P. & Kuesgen, H. & Franz, E. & Kuesgen, N. & Liebert, H.-W. & Nicolai, M. & Nikolic, V. & Worbs, D. (ur.): „Hochschulplanung, Beitrage zur Struktur- und Bauplanung“, zv. 1, Duesseldorf: Werner Verlag GmbH., 1969, zv. 2, Duesseldorf: Werner Verlag GmbH., 1970, zv. 3, Duesseldorf: Werner Verlag GmbH., 1970.

Hoffmann, A. & Charlton, L. & Bittner, H. & Miller, V. & Strohl, H. (ur.): „Hochschulplanung, Beitrage zur Struktur- und Bauplanung“, zv. 4, Duesseldorf: Werner Verlag GmbH., 1971.

Jacobs, A. B.: „Great Streets“, Cambridge – Massachusetts: The MIT Press, 1993.

Jones, P.: Monastic Endeavour, Giancarlo De Carlo, Ancient Monastery becomes Catania University, Sicily / „The Architectural Review“, zv. CXCIV, št. 1160, okt. 1993, str. 24 – 33.

Kant, I. & Schelling, F.W. & Nietzsche, F.: „Ideja Univerziteteta“, Zagreb: Globus, 1991.

Košir, F.: „Zamisli mesta“, Ljubljana: Slovenska matica, 1993.

Lengart, D. & Vince, A.: „Universities: Ecoles Supérieures“, Paris: le Moniteur, 1992.

Mills, E.D.: Planning – Buildings for Education, Culture and Science“, London: Architect & Building News, 1936, oziroma Newness-Butterworths, 1976.

„Planning Buildings and Facilities for Higher Education“, London & Paris:

Architectural Press & UNESCO Press, 1975.

Praderio, G. (koord.) & Folloni, G. & Giordani, P. & Monti, C. & Puppi, G.: „Piano Programma per lo Sviluppo Territoriale dell'Ateneo 1990 – 2000“, Bologna: (Universita degli Studi di Bologna, Commissione Urbanistica di Ateneo), Cooperativa Libreria Universitaria Editrice, 1990.

Rihtar, F.: „Trodimenzijska mreža infrastrukture v ortogonalni rasterski zazidavi“, Avtoferat o doktorski disertaciji, Skopje: Univerza „Kiril i Metodij“ v Skopju & Ljubljana: Fakulteta za arhitekturo, jan. 1980.

„The Campus and the City, Maximizing Assets and Reducing Liabilities, A Report and Recommendations by the Carnegie Commission on Higher Education“, New York & St. Louis & San Francisco & Duesseldorf & London & Sydney & Toronto & Mexico & Panama & Johannesburg & Kuala Lumpur & Montreal & New Delhi & Rio de Janeiro & Singapore: McGraw – Hill Book Company, 1972.

„The International Encyclopaedia of Higher Education“, 9. knjiga, San Francisco & Washington & London: Jossey Bass Publishers, 1977.

Torgal, L.R. & Dias, P.: „A Universidade de Coimbra – L'Universite de Coimbra – The University of Coimbra – Die Universitaet von Coimbra“, Coimbra: Edicao da Reitoria da Universidade de Coimbra, Servicio de publicacoes, 1988.

Turner, P. V.: „Campus, An American Planning Tradition“, Cambridge: MIT Press, 1984.

Vigier, F. & Norton, C. D.: L'universite de Harvard et la ville de Cambridge / „Urbanisme“, tema: Territoires d'universites, Techniques municipales: energies nouvelles, (1985), 100 – 103.

Zardini M.: Urbino – un'idea di piano un'idea di citta / „Casabella“, zv. 47, št. 487/488, 1983, str. 98 – 101.

Ubikacijski razvoj univerze v Ljubljani

Bavcon, L. & Ravnikar, E. (s študenti: Bekš, T. & Korošec, M. & Gabrijelčič, P. & Koželj, Janez & Vodopivec, A.): „Poročilo delovne skupine za določitev lokacije za Univerzo“, interna publikacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Center za razvoj Univerze, jan. 1974.

Gaberščik, B.: „Prostorski razvoj Univerze v Ljubljani, grafični prikaz prostorskih danosti in možnih usmeritev Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani“, interna publikacija, Ljubljana: Ljubljanski urbanistični zavod, 1. jul. 1981.

Gaberščik, B.: „Razvoj Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, delno po-

ročilo", interna publikacija, Ljubljana: Ljubljanski urbanistični zavod, jan. 1982.

Korošec, B.: „Ljubljana skozi stoletja. Mesto na načrtih, projektih in v stvarnosti“, Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1982.

Koželj Jože: Načrtovanje univerzitetnih ubikacij / Kurent, T. (ur.): „Zbornik ljubljanske Šole za arhitekturo 1982“, Ljubljana: Univerza Edvarda Kardelja, FAGG, VTOZD Arhitektura, 1983, str. 135 – 152.

Modic, R. (ur.): „Petdeset let slovenske Univerze v Ljubljani, 1919 – 1969“, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 1969.

„Prostorski razvoj Univerze v Ljubljani“, raziskovalna naloga, Ljubljana: Katedra za javne zgradbe FAGG, 1973; po: Wichmann, H. / „Bauwelt“,

štev. 49, 1969 / dokumentacija Centra za razvoj Univerze.

Ravnikar, E. (sod. Šašek, M.): „Lokacija univerzitetnih objektov v zvezi z nadaljnim razvojem Univerze v Ljubljani“, interna publikacija, Ljubljana: Katedra za urbanizem in javne zgradbe FAGG, 1. okt. 1971.

Šelih, A. (gl. ur.): „Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Zbornik ljubljanske Univerze 1989“, Ljubljana: Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, 1989.

„Urbanistični načrti za Ljubljano Jožeta Plečnika“, Ljubljana: Arhitekturni muzej Ljubljana, 1982.

Zupančič Strojani, T.: „Univerza in mesto – ubikacijski razvoj Univerze v Ljubljani“, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, 1997.

position at the interchange of two highways and two railway lines, but although it is situated close to the city centre, public transport accessibility is poor. The area is cut in half by various traffic lines. This “industrial” part is characterised by a railway connection-line, primarily storage and transport-oriented companies, some horticulture, many vacant or underused plots, the “Gaswerke Wien” (Gasworks Vienna) with four huge buildings for gas-storage (“Gasometer”) and 25 hectares of extensively used land.

The other half is basically a housing area with large public buildings (e.g. the customhouse, the national archive, parts of the revenue office) and the “Zentralviehmarkt St. Marx” (Central Cattlemarket St. Marx), the slaughterhouse, the protected cattle-hall, a wholesale meat market and adjacent meat-processing companies.

Because of such surroundings and today’s uses, but also it’s bad accessibility from the city centre, for decades this area was neglected. Maybe that’s why the area kept a variety of different uses and urban situations, which create an atmosphere of identity and originality, and make the place – at least for planners – appealing. This variety and the typical buildings (Gasometer, Cattle Hall) create the contradictory situation of a good amount of identity but with a bad image.

However, nowadays things are changing rapidly. The eastern extension of the metro has created a new situation; in the year 2000, it will be possible to reach the city centre by metro in 7 minutes, while a new train station on the connection between the city centre and the airport (Schwechat) is now being constructed. Furthermore, the slaughterhouse was dismantled in January 1998, leaving 20 hectares of vacant land while removal of the adjacent wholesale meat market with another 25 hectares is under discussion. In the Gasometers, a hou-

Claudia CSEPAN

Implemented urban development planning in Vienna – Erdberger Mais

The article presents an approach to current topics of urban planning, new planning techniques and implementation methods and their applicability to a former industrial site in Vienna.

1. Introduction

The so-called “Erdberger Mais” is an inner-city area of about 400 hectares. It’s main feature is good general accessibility, owing to it’s

Picture 1: The situation of the Erdberger Mais in Vienna